

א. פנסיה תקציבית במשרד החינוך
תקציר זכויות הפנסיה התקציבית בהתאם להוראות חוק הגמלאות - ינואר 2010

1. תקופות עבודה המזכות בקצבה

- א. עבודה בהיקף של 1/3 משרה לפחות
- ב. שנת שבתון (על פי היקף המשרה בשנת השבתון)
- ג. חופשת לידה
- ד. שעות השתלמות
- ה. מורה אם שעבדה לפחות 79.19% משרה (19/24 ש"ש), זכאית לקבל תוספת של 10% ממשרה מלאה.
- ו. תקופת חופשה ללא שכר - חל"ת - אם נרכשו זכויות לקצבה (ניתן לרכוש זכויות במהלך שנת החופשה או עם חזרת המורה מחופשה ולכל המאוחר עד סיום השירות וניתוק יחסי עובד-מעביד).
- ז. שירות קודם בשירות המדינה (ובכלל זה שירות קבע בצה"ל, משטרת ישראל ושב"ס, למי שלא פרש לגמלאות מגופים אלה).
- ח. תקופת שירות סדיר בצה"ל, בתנאי שהמורה הועסק במשרד החינוך, לפני גיוסו, לפחות שישה חודשים וחזר לעבוד במשרד החינוך מיד לאחר שחרורו.

2. תקופות עבודה שאינן מזכות לקצבה

- א. היקף משרה של פחות מ-1/3 משרה (תקופה זו מזכה לפיצויים).
- ב. תקופת עבודה בעבורם קיבל המורה פיצויים, אלא אם כן חזר המורה לעבודה במשרד החינוך והחזיר הפיצויים בהתאם לכללים בעניין זה.

3. פנסייית גיל

- זכאות לפנסיה מותנית ב-10 שנות שירות לפחות, בהיקף של 1/3 משרה לפחות. פרישה מרצון החל מגיל 60 (לגבר או אישה). חובת פרישה בגיל 67. בעקבות הסדרים חדשים שנחתמו בין ארגון המורים העל-יסודיים לבין האוצר, בנובמבר 2008, מורה שהועסק במשרד החינוך בפנסיה תקציבית, פוטר או התפטר אחרי פחות מ-10 שנות עבודה ללא זכאות לפנסיה תקציבית, ועבר ברצף להעסקה כעובד הוראה אצל מעסיק אחר והוא מבוטח בקרן פנסיה חדשה - ירכוש עבורו משרד החינוך זכויות בקרן פנסיה חדשה כללית או קופ"ג אחרת על פי בחירת העובד בעבור השנים שבהן עבד במשרד החינוך.

4. אחוזי הקצבה

- א. **הכלל** 2%: קצבה לכל שנת עבודה ב-1/3 משרה לפחות (או החלק היחסי לכל חודש x (ממוצע משוקלל של היקף משרה לכל תקופת השירות. היקף המשרה המשוקלל מחושב על פי היקפה בפועל, רק באשר לתקופות בהן הועסק המורה ב-1/3 משרה לפחות, אך לא יותר מהיקף משרה של 100%.
- ב. **משרות אם**: היקף המשרה + גמול אם (עד 100% משרה)
- ג. **אחוזי משרה מרביים**: שיעור הקצבה (אחוזי הפנסיה) המרבי לו זכאי עובד הוראה

הוא 70% ממשרה מלאה. 35 שנות הוראה בעבודה של 100% מקנות 70% קצבה. כאשר היקף משרתו המשוקלל של המורה נמוך מ-100%, יש אפשרות לעבוד יותר

מ-35 שנה ולצבור עד 70% ממשרה מלאה.

לדוגמא:

עובד הוראה שעבד 38 שנים, כולן לפחות ב-1/3 משרה (כאמור לעיל, תקופה בה עבד בשיעור משרה העולה על משרה מלאה, חלקיות עבודתו בתקופה זו תיחשב כ-100% בלבד).
אם חלקיות משרתו הממוצעת היא 90%: 38 שנים כפול 90% = 76% = 2% שיעור הקצבה יהיה: 76% כפול 90% משרה = 68.4%

5. קריטריונים להגדלת שירות על פי חוק הגמלאות

א. הגדלת שירות בעקבות פעילות קודמת

1. עבודה בבתי ספר יהודיים בחוץ לארץ 0.5% - לכל שנת הוראה.
2. פעילות ציונית בחוץ לארץ (נדרש אישור המחלקה לעסקנים ציוניים בסוכנות היהודית) - 0.5% לכל שנת פעילות.
3. שנות כליאה בבית סוהר כאסיר ציון - 1% לכל שנת מאסר.
4. עבודת הוראה, רצופה, בקיבוץ, בבית ספר בו לומדים ילדי הקיבוץ, קודם לתחילת ההסקה במשרד החינוך - 1% לכל שנת עבודה.

ב. ניצולי שואה

עובד הוראה שהוא ניצול שואה - תוגדל קצבתו ב-3%.
(ההגדלה תתבצע אם אין למורה קצבה אחרת או תשלום שקיבל, בגין היותו ניצול שואה, למעט אם קיבל פיצויי חד-פעמי, עד 5,000 מרקים גרמניים.
כדי לקבל הגדלה זו יש למלא טופס הצהרה מתאים במשרד החינוך.)

ג. עולה חדש

עולה חדש זכאי ל-35% קצבה עבור 10 השנים הראשונות לעבודתו, עבור כל שנה נוספת יקבל 2%, בתנאים הבאים:
אם ביום תחילת העבודה במשרד החינוך (או במשרד ממשלתי אחר) היה בן 50 לפחות.
אם התחיל עבודתו במשרד החינוך תוך שנתיים מיום עלייתו לארץ.
אם עבד 10 שנים לפחות (בהיקף של 1/3 משרה לפחות) עד לפרישתו.
אם אינו מקבל קצבה מעבודה או תשלומי ביטוח לאומי ממדינה אחרת.

ד. הורה שכול או אלמנה

עובד שהוא הורה שכול או אלמנה, כמשמעותם בחוק משפחות חיילים שניספו במערכה, יומלץ על הגדלת קצבה לכדי 50% ובלבד שהיא לא תעלה על הכפלה מלאה של תקופת שירותו הממשית במדינה.
אם מגיעה לעובד, לפני הגדלת השירות, קצבה בשיעור של 45% ויותר, תוגדל קצבתו ב-6%.

ה. הגדלת שירות מחמת מצב בריאות

אם חלה עובד הוראה או הוחמר מצבו הבריאותי בשנה שקדמה לפרישתו, ועקב כך הופחת שיעור משרתו ב-1/3 לפחות או נעדר מעבודתו לפחות 1/3 מהתקופה, או הופחת שכרו לפחות ב-1/3, זכאי הוא לפנות לוועדה רפואית של המדינה שתקבע את "שיעור נכות לגמלאות".
אם היה שיעור נכותו פחות מ-50%, יוגדל שירותו ב-1% לכ-10% נכות.
אם היה שיעור נכותו 50% ומעלה, יהיה עליו לפנות בתביעת נכות כללית למוסד לביטוח לאומי.
במקרה שנדחתה התביעה, יוגדל שירותו ב-1% לכל 10% נכות. תתקבל התביעה, יוגדל שירותו ב-1% לכל 10% נכות, רק עם תום זכאותו לקצבת הנכות מהביטוח הלאומי.

ו. הבטחת רמת מחיה

אם פרש עובד לאחר שירות קצר ביותר (לפחות 10 שנים) ואין לו, או לבן/בת הזוג, הכנסה אחרת מכל מקור אחר, למעט קצבת זקנה מהמוסד לביטוח לאומי, תוענק לו קצבה שלא תפחת מ-30%.

כל הגדלת שירות כאמור, כפופה לחלקיות משרתו המשוקללת של עובד ההוראה, טרם הגדלת השירות.

6.משכורת קובעת לקצבה בפנסיה התקציבית

א. כלל: משכורת קובעת לקצבה מחושבת על פי רכיבי השכר לקצבה המשולמים בשנה האחרונה שלפני הפרישה.

ב. רכיבי השכר במשכורת הקובעת לפנסיה תקציבית:

1. שכר משולב
2. תוספת "הסכם הוראה 94" (סכום שקלי).
3. הסכם מסגרת (סכום שקלי).
4. תוספת 3% (הסכם 2001).
5. תוספת 5% (הסכם 2008).
6. גמול חינוך או גמול הכשרה (על פי השנה האחרונה לפני הפרישה).
7. גמול השתלמות, כפל תואר או גמול ביניים.
8. גמולי תואר (5% לבעלי תואר M.A, ו-10% לבעלי תואר דוקטור).
9. 12% גמול סמינרים (לבעלי תואר M.A ודוקטור בסמינרים ובמכללות).
10. תוספת דרגת קידום בסמינרים ובמכללות (לפחות 4 שנים טרם הפרישה).
11. תוספת חינוך מיוחד (על פי השנה האחרונה לפני הפרישה).
12. גמול ייעוץ - בתנאי שעבד לפחות 1/2 משרה בייעוץ (6 ש"ש ייעוץ), במשך חמש שנים לפחות, סמוך לפרישה.
13. גמול ניהול או גמול סגנות - בתנאי שתוספת זו ניתנה לעובד בהקשר לתפקידו הקבוע ולא בהקשר למינוי זמני לשם מילוי מקום או תפקיד.
14. גמול פיקוח - בתנאי שגמול זה ניתן בהקשר לתפקיד קבוע, ולא זמני.
15. גמול הדרכה - בתנאי שגמול זה שולם במשך השנתיים האחרונות בסמוך למועד הפרישה.
16. גמול הכנה לבגרות - למי שקיבל גמול זה ברציפות לפחות בחמש השנים האחרונות לפני הפרישה - גובה הגמול מחושב על פי ממוצע חמש השנים הנ"ל.
17. קצובת הבראה - משולמת בגמלת חודש יולי.
18. קצובת ביגוד.
19. מענק יובל (למי שקיבל מענק זה לפני פרישתו).
20. תוספת שכר מינימום (למי ששכרו פחות משכר מינימום).

הערות:

- * בגין שכר של החזר הוצאות - הפרשה לקופ"ג - 5% עובד + 5% מעביד.
- * בגין שעות עבודה מעבר למשרה בשיעור 100%, מועברים 18.33% (13.33% - מעסיק ועוד 5% עובד לקרן "הילה" (דפנה)).

7.דמי ניהול לפנסיה (השתתפות העובד בפנסיה התקציבית)

החל מינואר 2005 מנכים מעובדי הוראה, בפנסיה תקציבית, 2% מהמשכורת הקובעת לפנייה באותו חודש. סכום זה מהווה אומדן למשכורת הקובעת של המורה.

לדוגמה:

$$\frac{190}{2\%} \text{ כפול } 100\% \text{ ש"ח} = 9,500$$

דוגמה נוספת

אם המורה עבד פחות ממשרה באותו חודש, יש לשקלל סכום זה למשרה אחת.

נתוני המורה: דמי ניהול פנסיה - 200 ש"ח.

היקף המשרה בחודש זה - 80%.

$$\text{אומדן למשכורת הקובעת לפנסיה } 200 \text{ :כפול } 80\% \text{ ש"ח} = 8,000$$

8. חישוב הקצבה בפנסיה התקציבית

הקצבה מחושבת באמצעות מכפלת 3 הגורמים להלן, זה בזה:

A = המשכורת הקובעת במשרה מלאה.

B = שיעור הקצבה (2% לכל שנה בה ההעסקה הייתה 1/3 משרה לפחות)

C = חלקיות המשרה המשוקללת (חישוב של כל תקופת העסקה של 1/3 משרה לפחות ולא יותר ממשרה מלאה).

הקצבה A = כפול B כפול C

דוגמה: משכורת קובעת במשרה מלאה: 9,500 ש"ח.

שיעור הקצבה: 62%

חלקיות משרה משוקללת: 84%

$$\text{הקצבה: } 9,500 \text{ כפול } 62\% \text{ כפול } 84\% \text{ ש"ח} = 4,947.60$$

9. היקף העבודה לאחר פרישה

א. הגבלת השתכרות בפרישה מוקדמת בפנסיה התקציבית

זכאי לקצבת פרישה, המקבל משכורת מאוצר המדינה או ממעסיק אחר

שנקבע ע"י הממשלה כ"קופה ציבורית", יחולו עליו הוראות אלה:

סכום הקצבה והמשכורת מהמעסיק הנוכחי ("משכורת קיימת"), לא יעלו על המשכורת הקובעת על פיה משולמת הקצבה. עלה הסכום על המשכורת הקובעת - תופחת הקצבה בסכום ההפרש, באופן הבא:

1. אם הגיע הזכאי לקצבה לגיל 57 ועד גיל 60, ההפרש יופחת מקצבת הזכאי, אך לא יותר מ-1/3 הקצבה. דהיינו, תשולם לו קצבה שלא תפחת מ-2/3 מהקצבה לפני ההפחתה.
2. היה גילו של הזכאי לקצבה פחות מ-57, ההפרש יופחת מקצבתו, אך לא יותר מאשר 2/3 מהקצבה. דהיינו תשולם לו קצבה בגובה שלא תפחת מ-1/3 הקצבה לפני ההפחתה
3. זכאי לקצבה שהגיע לגיל 60 - לא תופחת קצבתו בגין השתכרות מ"קופה ציבורית".

דוגמה:

משכורת קובעת לפנסיה התקציבית - 10,000 ש"ח

שיעור הקצבה - 60%

חלקיות המשרה המשוקללת - 90%

הקצבה המשולמת - 5,400 ש"ח (10,000 כפול 60% כפול 90%)

המשכורת מ"קופה ציבורית" - 8,200 ש"ח

גיל העובד - 58

הקצבה והמשכורת: $8,200 + 5,400 = 13,600$ ש"ח
ההפרש: $13,600 - 10,000 = 3,600$
את ההפרש בסך 3,600 יש להפחית מהקצבה, אך ההפחתה לא תעלה על 1/3 מהקצבה, דהיינו - 1,800 ש"ח.
ההפחתה מהקצבה = 1,800 ש"ח.
הקצבה לאחר ההפחתה = $3,600 = 5,400 - 1,800$

ב. השתכרות בפרישת גיל מהפנסיה התקציבית

זכאי לקצבה שהגיע לגיל 60, פרש וממשיך כשכיר אצל מעסיקים שונים, כולל מוסדות שהוגדרו כ"קופה ציבורית", לא תחול כל הפחתה מהפנסיה, גם אם שכרו והפנסיה יעלו על השכר הקובע לפנסיה. משמע שאין הגבלה על גובה ההשתכרות. בכל מקרה, נדרש תיאום מס בין מינהלת הגמלאות המשלמת את הקצבה ובין המעסיק המשלם את המשכורת, כמו מקרה אחר שמקבלים שכר משני מעסיקים.

ג. הגבלת השתכרות בשל גמלאות כפל

פרש עובד הוראה לקצבה בהתאם להוראות חוק הגמלאות ובנוסף זכאי לקצבה (קרן פנסיה וכדומה) בגין עבודתו ב"קופה ציבורית", לא יעלו 2 הקצבאות (או יותר) על שיעור הקצבה המרבי (70% ממשרה מלאה או שיעור הקצבה המרבי לפורשי מערכת הביטחון), מהמשכורת הקובעת הגבוהה מבין השתיים.

" 10. הקפאת זכויות בפנסיה תקציבית

א. עובד הוראה אשר השלים לפחות 10 שנות שירות במדינה בהיקף של 1/3 משרה לפחות, זכאי, עם הפסקת עבודה במשרד החינוך, "להקפיא" זכויות לקצבה על פי התנאים הבאים:

ב. עובד הוראה אשר צבר 20 שנות שירות לפחות, והפסיק עבודתו במשרד החינוך, רשאי "להקפיא" זכויות לקצבה.

במקרה זה הקצבה תשולם לו מ-1 לחודש המתחיל אחרי יום הגיעו לגיל 60.

ג. אם נפגע מצב בריאותו של העובד, טרם זכאותו לקצבה, וועדה רפואית של המדינה קבעה שאין הוא מסוגל לעבוד בעבודה כלשהי, תשולם לו הקצבה החל ממועד הקביעה, כאמור, של הוועדה הרפואית.

ד. אם נפטר עובד ש"הקפיא" את זכויותיו, טרם זכאותו לקצבה, יקבלו שאריו את הקצבה, בהתאם לזכאותם, כאילו היה העובד זכאי לקצבה בפועל.

ה. עובד הוראה שהפסיק שירותו במדינה בגיל 55 ומעלה ו"קפיא" זכויות, זכאי הוא לפדיון ימי מחלה.

הקפאת זכויות לפני גיל 55 לא מזכה בפדיון ימי מחלה עבור תקופה זו.

11. זכויות שארי עובד בפנסיה תקציבית

עובד מדינה שנפטר לאחר ששירת 3 שנים לפחות, זכאים שאריו לקצבה.

א. לבן או בת זוג, כל עוד לא נישאו בשנית, 40% מהמשכורת הקובעת של הנפטר.

ב. ליתומים) עד גיל 20, ואם הם מרתים בשירות סדיר בצה"ל - עד גיל 21) 10% לכל יתום, בתוספת 5% לכלל היתומים.

ג. השיעור המרבי לכלל השארים לא יעלה על 70% ממשכורתו הקובעת של העובד, ערב פטירתו.

12. שארי פנסיונר

לבן או בת זוג, כל עוד לא נישאו בשנית, 60% משיעור הפרישה של הנפטר ובלבד

שקצבה זו לא תעלה על 40% ממשכורתו הקובעת של הנפטר.

ליתומים 15% - מקצבת הפרישה של הנפטר לכל יתום, בתוספת של 25% לכלל היתומים.

השיעור המרבי לכלל השארים לא יעלה על 90% מקצבתו של העובד אילולא נפטר.

13. פרישה מוקדמת בפנסיה תקציבית

החל מההסכם הקיבוצי משנת 1978, יש אפשרות למורים עובדי מדינה לפרוש פרישה מוקדמת על פי בקשתם במסגרת מכסה מסויימת, המשתנה מדי שנה בשנה, באמצעות פנייה לוועדת הגמלאות במשרד החינוך:
*מורים בגיל 55 ומעלה עם ותק של 25 שנות עבודה לפחות.
*מורות בגיל 50 ומעלה עם ותק של 25 שנות עבודה לפחות.

14. מענק פרישה בפנסיה תקציבית

מענק פרישה הוא תשלום חד-פעמי המהווה פיצוי כספי לעובד שפוטר מהשירות (בשל מצב בריאותו או מסיבה אחרת שאינה על פי החלטת בית הדין למשמעת) לפני שהגיע לגיל 60. המענק ישולם אם העובד אינו בשיא הוותק בדירוגו ו/או שיעור קצבתו קטן משיעור הקצבה המרבי, דהיינו 70% ממשרה מלאה.
חישוב סכום המענק - המענק מחושב על פי המשכורת הקובעת ערב הפרישה, בכפוף לחלקיות המשרה המשוקללת לכלל תקופת השירות.

אפשרויות לחישוב מענק הפרישה (הפורש יהיה זכאי לסכום הנמוך מבין 3 האפשרויות):

*משכורת שנתית (12 משכורות).
*חצי משכורת עבור כל שנת שירות (ב-1/3 משרה לפחות).
*היוון קצבה דחוייה - ההפרש בין הקצבה שזכאי לה ערב הפרישה לבין הקצבה שהיה זכאי לה אילו שירת בדרגתו האחרונה עד גיל 60, זאת בהתאם למקדם היוון הקבוע בתקנות, הנקבע בהסתמך על חישובים אקטואריים על פי תוחלת חיים בהתאם למינו של העובד ומצבו המשפחתי.

פיצויים בגין תקופה עודפת (גיל 60 ומעלה)

אם השלים המורה 35 שנות שירות בפועל במדינה או שירות אחר שהוכר לצורך גמלאות על פי חוק, והוא זכאי לקצבה מקסימלית של 70% ממשרה מלאה - יהיה זכאי לפיצויים על תקופה עודפת בשיעור של חודש ממשכורתו הקובעת עבור כל שנה עודפת, ובתנאי שפרש בגיל 60 ומעלה.

תשלום פיצוי בגין ימי מחלה בלתי מנוצלים

מורה הפורש לגמלאות יהיה זכאי לפיצוי עבור ימי מחלה בלתי מנוצלים אם במועד פרישתו מלאו לו 55 שנים ובכפוף לאמור להלן:
ניצל המורה במהלך שירותו עד מועד הפרישה עד 355 מסך ימי המחלה שנצברו לו, יהיה הפיצוי 8 ימים על כל ימי המחלה מיתרת ימי המחלה הצבורים.
ניצל המורה 36% ועד 65% מיתרת ימי המחלה, יהיה זכאי לפיצוי של 6 ימים על כל 30 ימי מחלה מיתרת ימי המחלה הצבורים.
ניצל המורה 66% ומעלה מיתרת ימי המחלה הצבורים - אינו זכאי לתשלום בגין ימי המחלה.

דוגמה:

מורה עבד 30 שנה. במהלך שנות עבודתו היה זכאי ל-900 ימי מחלה (30 ימי מחלה בשנה). המורה ניצל 300 ימי מחלה.
אחוז ניצול ימי המחלה: $33\% = \frac{300}{900}$
יתרת ימי מחלה צבורים - 600 ימים.
הפיצוי שיקבל המורה 600: כפול 8 = 160 = ימי עבודה בשכר על פי המשכורת הקובעת.

היוון

זכאי לקצובה יכול להגיש בתוך שנתיים מיום הפרישה בקשה להיוון חלק מקצבתו ולקבל סכום חד-פעמי. החלק המהוון לא יעלה על 25% מהקצבה, ההחזר החודשי עד ל-25% מהקצבה יבוצע לתקופה של עד 6 שנים מיום קבלת ההיוון. לאחר 6 שנים - יחזור העובד לקבל את קצבתו המלאה. במקרה של פטירתו של גמלאי, במהלך תקופת ההיוון, מופסקים הניכויים בגין ההיוון ויתרת החוב שנותרה תימחק. למשך 72 קצבאות, תופחת הגמלה ב-25%, דהיינו ניתן להוון 18 קצבאות. סכום היוון נקבע על פי גיל הגמלאי בהתאם ללוחות ההיוון.

15. פרישה מחמת מצב בריאות.

עובד הוראה שוועדה רפואית של המדינה קבעה שאין הוא יכול להמשיך בעבודת הוראה, זכאי לשפרוש לאלתר לגמלאות.

א. שיעור הקצבה ייקבע על פי החלופה הגבוהה מבין השתיים:
שיעור הקצבה לה זכאי העובד מכוח שירותו במדינה, בתוספת הגדלת שירות בשל מצבו הבריאותי (ראו פירוט בנושא זה).
ב. שיעור הקצבה שייקבע בהתאם לשיעור הנכות שנקבע לעובד על ידי הוועדה הרפואית, כלהלן:
 $30\% + 20\%$ משיעור הנכות, כאשר חלקיות העבודה המשוקללת נעשית בחישוב מיטיב.

לדוגמה: אם שיעור הנכות שקבעה הוועדה הרפואית הוא 70%, אחוז הנכות יהיה: $70 = 30\% + 21\%$. שיעור הקצבה אם כך הוא: $20\% + 21\% = 41\%$.

16. עדכון הפנסיה התקציבית.

עד ליום 30.6.2009 עודכנה קצבתו של עובד הוראה שהועסק בפנסיה תקציבית, מכוח חוק הגמלאות, בהקבלה לעובד הוראה פעיל, דהיינו, קצבתו עודכנה בהתאם להסכמים הקיבוציים למורים הפעילים ומתוספות ייחודיות שהוענקו לגמלאים. החל מיום 1.8.2009, שונה חוק הגמלאות ובהתאם לשינוי הקצבה תעודכן פעם בשנה, מדי ינואר, בהתאם לשינוי השנתי במדד, ככל שהמדד עלה. בנוסף קיבלו הגמלאים תוספות ייחודיות בבסיס קצבתם, בהתאם למועד פרישתם לגמלאות.

הבהרה:

האמור במסמך זה הוא תקציר זכויות מכוח חוק הגמלאות, התקשי'ר ותקנון שירות עובדי הוראה (להלן: 'המקורות').

אין באמור במסמך זה לקבוע זכויות או נהלים במקום אלה הקבועים במקורות. במקום בו קיימת סתירה בין המקורות לבין האמור במסמך זה, יגברו המקורות ובמקום בו קיימת סתירה בין המקורות לבין עצמם, יגברו הוראות חוק הגמלאות.

ב. קרנות הפנסיה הוותיקות: "עמיתים" "מבטחים, קג"ם, מקפת)

וגלעד*

(* גלעד - ראה פסקה 9 בהמשך)

1. מבוא.

קרנות הפנסיה הוותיקות נסגרו בסוף שנת 1994 בפני מצטרפים חדשים, כתוצאה מגירעון אקטוארי של הקרנות. גירעון זה סיכן את קיום הקרנות ויכולתן להמשיך ושלם בעתיד. יצירת הגירעון נבעה מעלייה בתוחלת החיים של הפנסיונר ועליות שכר גדולות ביחס לתשואות הקרן. במקביל למניעת הצטרפות עמיתים חדשים, הופחתו גם הזכויות לעמיתים קיימים ("עמיתים ותיקים") בקרן, בשיעור של עד כ-30%. כל השינויים נעשו בחקיקה בכנסת. חקיקה זו ביטלה את כל ההסכמים הייחודיים שהיו קיימים בין הקרנות לבין ארגונים שונים

ובכללם ארגון המורים בבתי"ס העל-יסודיים .
כל הזכויות מעוגנות בתקנון אחיד .

2. זכויות הפנסיה בקרנות הוותיקות - "עמיתים" "מבטחים, קג"מ, מקפת)

וגלעד

א. פנסיית גיל

פנסיית גיל משולמת לעמית בקרן פנסיה ותיקה, בהגיעו לגיל המזכה שעלה בהדרגה לגיל 67 אצל גברים, ועולה בהדרגה לגיל 64 אצל נשים (ראו טבלה בסוף הפרק). בהתאם להוראות חוק גיל פרישה התשס"ד - 2004, זכאית אישה עובדת להמשיך לעבוד עד גיל 67 (ראו גם סעיף דחיית פרישה בהמשך). מורה שהגיע לגיל פרישה יהיה זכאי לפנסיה בתנאי שצבר זכויות המזכות אותו לקצבה בגובה של מינימום 5% מהשכר הממוצע במשק. חודש הזכאות הראשון לקצבת זקנה יהיה החודש העוקב לחודש בו הגיע המבוטח לגיל קצבה כחוק.

ב. שיעור הפרשות לקרן

על פי פסק דין של בית הדין הארצי לעבודה מ-30.9.2009, שניתן בתביעת ארגון המורים בבתי"ס העל-יסודיים כנגד משרד החינוך משרד האוצר והשלטון המקומי, שיעור הפרשות לקרן הוותיקה הנו

הפרשות העובד	הפרשות המעביד	סה"כ צבירה לפנסיה
5.5%	15%	20.5%

על פי פרשנות היועצים המשפטיים של ארגון המורים בבתי"ס העל-יסודיים, תחולת פסק הדין היא תחולה רטרואקטיבית החל מ-1.1.2004, וכל התשלומים ששולמו ביתר על ידי המורים, יש להחזירם למורה בתשלום חד-פעמי) למורים שנאלצו לשלם 7% לחודש במקום 5.5%. פסיקה זו מבטלת את ההרעה שהיתה בהכנסה הפנויה של המורה ומשפרת את מצבו, בתוספת שכר של 1.5% לחודש מ-12.2.2009.

ג. פרישה מוקדמת

פרישה מוקדמת היא פרישה לפני גיל הזכאות, במימון האוצר ובהתאם להסכמים שנחתמו בין ארגון המורים בבתי"ס העל-יסודיים לבין המדינה והבעלויות. פרישה מוקדמת נעשית באמצעות פנייה לארגון המורים ועל פי המסלולים הבאים:

* **מסלול א)** מסלול מיוחד)

מורות בגיל 50 - 55

מורים בגיל 5850 -

לטופס הבקשה יש לצרף המלצת המעסיק והפיקוח.

* **מסלול ב)** 'קפ"מ)

מורות מגיל 55 ועד גיל פרישה כחוק

מורים מגיל 67 - 58

בקשות לפרישה מוקדמת יש להעביר לארגון עד 31 במרס בכל שנה. הבקשות מועברות לדיון בוועדה פריטטית לפרישה מוקדמת. עם סיום עבודת הוועדה מועברים אישורים למורים, לבעלויות ולקרן הפנסיה בה חבר המורה. במקרים חריגים מתכנסת הוועדה - המורכבת מנציגי האוצר, נציגי משרד החינוך, מארגון המורים והסתדרות המורים - לדיון והחלטות. תאריך פרישה מוקדמת - 1 בספטמבר.

מורה פורש בפרישה מוקדמת רשאי לעבוד 1/3 משרה במהלך השנתיים הראשונות שלאחר הפרישה.
 בהקדמת פרישה לפנסיה, לפני גיל הזכאות ושלא על פי ההסדרים עם ארגון המורים, תפחת הקצבה לכל חודש בהתאם למקדמי הפחתה הקבועים בתקנון הקרן (עד כדי 6.5% לכל שנת הקדמה).

ד. זכויות ותחשיב הפנסיה - "מבטחים הוותיקה"

1. המשכורת הקובעת

עד כניסתו לתוקף של התקנון האחד, 1.10.2003, נהגה "מבטחים" לחשב משכורת קובעת בשיטת שלוש השנים האחרונות שלפני הפרישה. החל מ-1.10.2003 מחולקת תקופת הביטוח לשניים: עד 1.10.2003 תחושב המשכורת הקובעת **בשיטת שלוש השנים**, החל ממועד זה תחושב המשכורת הקובעת בשיטת יחסי השכר המוכרת בהגדרה **כשיטת הממוצעים**.
הערה: קרנות הפנסיה קג"מ ומקפת מחשבות את המשכורת הקובעת רק בשיטת יחסי שכר גם בגין התקופה שלפני 1.10.2003.

2. שיעור אחוזי הפנסיה

ככלל צובר עמית בקרן 0.1667%, בגין חודש ביטוח, שהם 2% לשנה. עמיתים שהצטרפו לקרן לפני חודש מרס 1984, ופרשו לגמלאות בגיל הפרישה ולא צברו 420 חודשי ביטוח, ייתכן שיהיו זכאים לצבור יותר מ-0.1667% לחודש בגין חודשי ביטוח עד 1.1.2003, ובלבד שלפני מועד הצטרפותם לקרן לא צברו זכויות בקופות גמל ו/או לא קיבלו פיצויים ממעסיק קודם. עמיתים כאמור יתבקשו להצהיר על תקופת עבודה קודמות על פי דוחות של המוסד לביטוח לאומי.

3. תחשיב הפנסיה - "מבטחים הוותיקה"

הפנסיה מהווה סכום השווה לצירוף של (א) + (ב):
 א. מכפלת הגורמים הבאים:

1. המשכורת הקובעת בשיטת 3 השנים האחרונות.
 2. שיעור משרה משוקלל.
 3. שיעור הפנסיה שנצבר מיום ההצטרפות לקרן ועד אוקטובר 2003.
- ב. מכפלת הגורמים הבאים
1. משכורת קובעת בשיטת יחסי השכר.
 2. שיעור הפנסיה שנצבר מאוקטובר 2003 ועד הפרישה לגמלאות.

חישוב המשכורת הקובעת בשיטת 3 השנים האחרונות:

קרן הפנסיה תחשב את ממוצע המשכורות המבוטחות ב-36 החודשים (3 שנים) שקדמו למועד הפרישה, כשהן צמודות למדד המחירים לצרכן ומותאמות למשרה מלאה.

התוצאה תוכפל בממוצע שיעורי המשרה לכל אורך שנות הביטוח בקרן:
דוגמה: עמית שעבד בשלוש השנים האחרונות בשיעור משרה של 75% הקרן תחשב את שכרו של העמית בשקלול למשרה מלאה אחת(100%)

שכר למשרה מלאה	שכר	אחוז המשרה	
11,000	8,250	75%	שנת ביטוח אחרונה (9.09 - 8.10)
10,000	7,500	75%	שנתיים שקדמו לשנה האחרונה

להלן חישוב שכרו הקובע של העמית ב-36 חודשי עבודה אחרונים שלפני הפרישה
 $(12 \text{ חודשים כפול } 24) + 11,000 \text{ חודשים כפול } 10,333 = 10,000$

36

הערה: מגבלת עלייה בשכר הריאלי (בקרן הפנסיה "מבטחים") - הוראות התקנון קובעות כי גידול בשכרו הקובע של המבוטח, החל מחודש אוקטובר 2003, יוגבל. לפי הוראות אלה, שכרו הקובע של המבוטח במועד הפרישה לא יעלה על שכרו הקובע (בשיטת 3 השנים האחרונות) אילו פרש בחודש ספטמבר 2003, כשהוא צמוד למדד המחירים לצרכן בתוספת 2% לשנה, בשיטת ריבית דריבית, עד לחודש הביטוח האחרון של המבוטח בקרן.

שיעור משרה משוקלל

שיעור משרה משוקלל - ממוצע שיעור המשרה במשך תקופת הביטוח בקרן עד 100% משרה ממעסיק אחד.

דוגמה: עמית היה מבוטח בקרן במשך 420 חודשים (35 שנים, מיום 1.9.1975 ועד ליום 31.8.2010).

במשך 20 שנה עבד במשרה מלאה וביתר תקופת הביטוח - 15 השנים האחרונות - עבד במשרה חלקית בשיעור של 75%.

$$\frac{(100\% \text{ כפול } 20 \text{ שנה}) + (75\% \text{ כפול } 15 \text{ שנה})}{35} = 89.3\%$$

35

עד אוקטובר 2003 יובא בחישוב היקף משרה עד 150% משתי בעלויות. החל ממועד זה, יובא בחישוב שיעור משרה שלא יעלה על 100%.

שיעור הפנסיה שנצבר מיום ההצטרפות לקרן ועד אוקטובר 2003

השכר הקובע כפי שחושב לעיל בדוגמה, יוכפל בשיעור אחוזי הפנסיה שצבר העמית החל מיום הצטרפותו לקרן (1.9.1975) ועד חודש אוקטובר 2003. במקרה שלפנינו צבר העמית 28 שנים שהם 336 חודשי ביטוח. עבור כל חודש ביטוח צבר העמית 0.1667% פנסיה (2% לשנה) ובסך הכול 56%.

סך הפנסיה שיקבל העמית בגין תקופה זו תהיה:

$$0.1667\% \text{ כפול } 336 \text{ חודשים כפול } 9,225 = 5,166 \text{ ש"ח}$$

עבור התקופה מיום 1.10.2003 ועד מועד פרישתו ביום 31.8.2010, תחושב פנסיית הזקנה בשיטת יחסי השכר.

ה. חישוב משכורת קובעת בשיטת יחסי השכר

כאמור, המשכורת הקובעת מחושבת בשיטת יחסי השכר בגין התקופה מיום 1.10.2003 ועד מועד הפרישה לגמלאות. אולם הקרן תתחשב בהפקדות דמי הגמולים לקרן בגין כל תקופת חברותו של העמית בקרן, כמפורט להלן:

1. הקרן תיחשב, מדי חודש בחודשו, היחס בין המשכורת המבוטחת (ממנה הועברו דמי גמולים) לבין המשכורת הממוצעת במשך באותו חודש, כפי שמפורסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
2. הקרן תסכם את כל יחסי השכר בגין כל חודשי הביטוח בקרן. אולם אם תקופת הביטוח בקרן עולה על 420 חודשים, יובאו בחישוב 420 יחסי השכר הטובים ביותר.
3. סך כל יחסי השכר כפי שחושבו לעיל יחולקו בסך חודשי הביטוח. התוצאה תוגדר כ"ממוצע של יחסי השכר" בכל תקופת הביטוח בקרן.
4. במועד הפרישה יוכפל ממוצע יחסי השכר בשכר הממוצע במשך בשנה האחרונה שלפני הפרישה, וזו תהיה המשכורת שצבר העמית בשיטת יחסי השכר.

בדוגמה לעיל חושב ממוצע יחסי השכר בגין 420 חודשי ביטוח ועמד על 1.1.. המשכורת הממוצעת במשק בתקופה מיום 1.9.2009 ועד 31.8.2010, יום פרישתו של המורה, הייתה 8,000 ש"ח . המשכורת הקובעת תהיה: 8,000 כפול 1.1 ש"ח = 8,800

שיעור הפנסיה שנצבר מאוקטובר 2003 ועד הפרישה לגמלאות מיום 1.10.2003 ועד מועד פרישתו ביום 31.8.2010, צבר העמית 14% פנסיה במהלך 84 חודשים (7 שנים כפול. 2%) לפיכך, תהיה הפנסיה שצבר העמית בתקופה זו בסך 8,800 כפול 14% = 1,232 ש"ח

סיכום (1) + (2)

סך הפנסיה שקיבל העמית תהיה צירוף של שתי התקופות: פנסיה בשיטת 3 השנים האחרונות: 5,166 ש"ח פנסיה בשיטת יחסי השכר: 1,232 ש"ח סה"כ 6,398 ש"ח

ו. רציפות זכויות בין קרנות הפנסיה הוותיקות (מבטחים, קג"מ, מקפת) עמית שצבר זכויות ביותר מקרן ותיקה אחת, ופרש לפנסיה זקנה, יהיה זכאי לקבל את הפנסיה מהקרן האחרונה בה הוא חבר . הקרן תשלם גם את הפנסיה שנצברה ומועברת אליה בגין תקופות ביטוח בקרן/קרנות הקודמות . כל קרן תחשב את הזכויות על פי תקנונה . שיעור הפנסיה המרבי שרשאי עמית לצבור, בכל הקרנות גם יחד, לא יעלה על 70 אם לא היו תקופות ביטוח במקביל . לעניין רציפות זכויות יש לציין ששונה מנגנון הצמצום. לא עוד צמצום יחסי מ-2 הקרנות, אלא קודם כול מהקרן שהשכר הקובע בה הוא הנמוך ביותר. דוגמה:

קרן א	שכר קובע	% קצבה לפני צמצום	צמצום מצב קיים	קצבה
קרן א	10,000	40%	35%	3,500
קרן ב'	5,000	40%	35%	1,750
			סה"כ	5,250
קרן א'	שכר קובע	% קצבה לפני צמצום	חישוב לאחר תיקון מס 6' מיום 1.2.2010	קצבה
קרן א'	10,000	40%	40%	4,000
קרן ב'	5,000	40%	30%	1,500
			סה"כ	5,500

ז. רציפות זכויות בין קרן פנסיה ותיקה לבין הפנסיה התקציבית - פרישה לפנסיה מ"מבטחים"

עמיתים הפורשים לפנסיה מקרן פנסיה ותיקה, ואשר צברו זכויות בבעלות קודמת שביטחה אותם בפנסיה תקציבית (מדינה, רשויות מקומיות), רשאים לעשות "הסכם רציפות זכויות". הקרן הוותיקה תשלם את הפנסיה שנצברה בתקופת החברות בקרן על פי תקנותיה, ובנוסף תשלם גם את הפנסיה שנצברה בבעלות הפנסיה התקציבית. הבעלות תיחשב כמשכורת הקובעת, לפי המשכורת הקובעת שמחשבת הקרן הוותיקה, אולם לא יותר מהדרגה והוותק המרביים בדירוג עובדי הוראה.

ח. רציפות זכויות בין הפנסיה התקציבית לבין קרן פנסיה ותיקה - פרישה לפנסיה מהתקציבית

עמיתים הפורשים לפנסיה ממשרד החינוך או מבעלות אחרת שביטחה אותם בפנסיה תקציבית, אשר צברו זכויות בבעלות קודמת שביטחה אותם בקרן פנסיה ותיקה, רשאים לחתום על הסכם רציפות זכויות, אם לא עשו זאת קודם לכן. הקרן הוותיקה תשתתף בתשלומי הפנסיה בגין תקופת החברות בקרן, והיא תשלם באמצעות הבעלות האחרונה.

הערה: על פי הסכם רציפות זכויות, שיעור הפנסיה המרבי שרשאי העמית לצבור בפנסיה התקציבית ובקרן הפנסיה הוותיקה גם יחד לא יעלה על 70% מהשכר הקובע הגבוה, מבין השכר הקובע שחשבה הקרן הוותיקה לבין השכר הקובע בפנסיה התקציבית.

ט. ביטוח פנסיוני במקביל בשתי קרנות פנסיה ותיקות

לעניין רציפות זכויות - זכויות במקביל לקביעת מנגנון חדש ופשוט משמעותית לחישוב. רואים את התקופה המקבילה כקרן נוספת שהשכר הקובע בה הוא הסכום של השכר הקובע בכל קרן בה בוטח המבוטח בתקופה המקבילה. צמצום ל-70% כאמור לעיל.

דוגמה:

קרן א' - 25 שנות ביטוח; שכר קובע - 10,000
קרן ב' - 25 שנות ביטוח; שכר קובע - 5,000
מתוך תקופות הביטוח הנ"ל: 10 שנים במקביל.

שנים	שכר קובע	%קצבה	%לאחר צמצום	סך קצבה
15	10,000	30%	30%	3,000
15	5,000	30%	20%	1,000
10	15,000	20%	20%	3,000
40		80%	70%	7,000

י. מענק שנים עודפות

מי שצבר יותר מ-420 חודשי ביטוח, זכאי לקבל עבור כל חודש ביטוח עודף מענק של 6.25% מהמשכורת הקובעת.

יא. דחיית פרישה

- מי שהגיע לגיל הפרישה, וטרם צבר 70%, וממשיך ביטוחו בקרן כעמית פעיל, יהיה זכאי לצבור 3% לכל שנה במקום 2% שצבר עד הגיעו לגיל הפרישה.
- מי שהגיע לגיל הפרישה, וצבר 70% וממשיך ביטוחו בקרן כעמית פעיל, יהיה זכאי לקבל במועד הפרישה כל דמי הגמולים שהועברו לקרן בתקופה מיום שצבר 70% ועד פרישתו.

3. פנסיות שארים

א. פנסיות שארים של מבוטח פעיל ומבוטח לא-פעיל

שאריות של מבוטח פעיל שנפטר (בטרם הגיעו לגיל הפרישה), יהיו זכאים לקצבת שארים כשיעור מהשכר הקובע, כמפורט להלן:
אלמן/ה - 40%, יתום עד גיל 21 - 20%, יתום עד גיל 21 שנפטרו שני הוריו - 40%, שני יתומים שנפטרו שני הוריהם - 30% כל אחד, הורה. 15% -

בכל מקרה, לא תעלה הקצבה של כלל השארים על 80% מהשכר הקובע .
במקרה שהמבוטח הותיר אחריו גם הורה, לא תעלה הקצבה של כלל השארים
על 85% מהשכר הקובע.

הערות:

- 1.מבוטח שנפטר, אשר לא הותיר אחריו שארים הזכאים לקצבת שאירים, יוחזרו ליורשיו על פי דין הכספים שנצברו לזכותו בקרן, מחושבים לפי נוספת ערכי פדיון.
- 2.מבוטח שנפטר ולא הותיר אחריו אלמנה, ושאיריו היחידים הזכאים לקצבת שאירים הם יתומים שגילם מעל 18 שנים, יהיו אלה זכאים לוותר על קצבת שאירי-יתום ולקבל את הכספים שנצברו בחשבון המבוטח שנפטר.
- 3.קביעה זו של שוויון בפנסיית השאירים לאלמן ולאמנה, כפי שפורט לעיל, היא על פי פסק דין של בג"צ. תקנות אלה טרם שוננו.

ב. פנסיית שאירי פנסיונר

שאיריו של פנסיונר שנפטר, יהיו זכאים לקצבת שאירים מסכום הקצבה האחרון ששולם לפנסיונר, כמפורט להלן:
אלמן/ה - 60%, יתום עד גיל 21 - 20%, יתום עד גיל 21 שנפטרו שני הוריו, 40% - הורה - 15%.
בכל מקרה, לא תעלה הקצבה של כלל השאירים על 100% מסכום הקצבה האחרון ששולם לפנסיונר.

4.קצבת נכות

א. כללי

נכה הוא מבוטח פעיל אשר צבר תקופת אכשרה, ורופא הקרן קבע כי מחמת מצב בריאותו נפגע לפחות ב-30% מכושרו לעבוד בעבודתו או בעבודה אחרת המתאימה לו לפי השכלתו, הכשרתו או כישוריו, במשך 90 ימים רצופים לפחות.
המבוטח יהיה זכאי לקצבת נכות, התנאים המפורטים בתקנון .
ככלל, מאשר רופא הקרן תקופת נכות שלא תעלה על 24 חודשים אלא אם כן שוכנע (נדיר ביותר) שקיימים טעמים המצדיקים תקופת נכות ארוכה יותר או לצמיתות .
הקרן רשאית לזמן את הנכה לבדיקה רפואית במהלך תקופת הזכאות .
הקרן תחל לשלם קצבת נכות החל מהמועד בו סיים העמית למצות את ימי המחלה הצבורים לזכותו אצל מעסיקו .
אי-מימוש ימי המחלה או פדיונים בסכום חד-פעמי לא יקדים את מועד תשלום הקצבה .

ב. חישוב קצבת נכות

קצבת הנכות תחושב על ידי הכפלת שיעור הנכות שקבע רופא הקרן, בקצבת הזקנה שהיה המבוטח צובר בתוכנית הפנסיה אילו היה ממשיך לעבוד עד גיל הפרישה.
רופא הקרן קובע את שיעור הנכות (מלאה או חלקית), ותקופת הנכות.
נכות בשיעור 70% ומעלה מזכה בקצבת נכות מלאה.

לדוגמה: רופא הקרן קבע לעמית, שהצטרף לקרן בגיל 30 ובקרות אירוע הנכות מלאו לו 60, נכות בשיעור 100%. שכרו הקובע לחישוב קצבת נכות של העמית עמד על 10,000 ש"ח בעת האירוע, ולפיכך הוא יהיה זכאי לקצבת נכות בגובה 7,000 ש"ח, לפי החישוב הבא:

*שכר קובע לחישוב קצבת נכות = 10,000 ש"ח.

*שיעור קצבת הנכות = שיעור קצבת הזקנה הצפויה עד גיל הפרישה - 70%.

*שיעור נכות מלאה = 100%.

*סכום קצבת הנכות: 10,000 כפול 70% כפול 100% = 7,000 ש"ח.

ג. הכנסת נכה מעבודה

נכה רשאי לעבוד בתקופת נכותו. השכר שישתכר בתקופה זו מוגבל בתקרה שהיא הפרש בין השכר הקובע שלו בקרן לבין הקצבה המשולמת לו בפועל. אם השתכר הנכה יותר מהסך המרבי המותר לו, תקטין הקרן את הקצבה המשולמת לו במחצית מהסך שחרג מהתקרה.

דוגמה: שכר קובע - 10,000; פנסיית נכות; 7,000 - השתכרות מעבודה - 5,000. הסך המרבי המותר הוא 3,000. הסכום החורג הוא 2,000 לפיכך, סכום ההפחתה יעמוד על 1,000 ש"ח.

ד. נכה חלקי - החמרת מצב

נכה חלקי יהיה רשאי לשנות את שיעור הנכות שנקבעה לו אך ורק אם שולמו לקרן דמי גמולים במשך תקופת נכותו בגין חלק המשרה שבגינה לא נקבע שהוא נכה.

5. מבוטח שהפסיק תשלומיו לקרן

א. כללי

מבוטח שהפסיק תשלום דמי גמולים בגינו לקרן, לתקופה העולה על חודשיים, יוגדר כמבוטח לא-פעיל. מבוטח לא פעיל זכאי לקצבת זקנה וקצבת שאירים (בדומה לשאירי פנסינור), ולא יהיה זכאי לקצבת נכות. הקצבה שתשולם למבוטח או לשאיריו תחושב על בסיס שיעור הקצבה שנצבר עד מועד הפסקת התשלומים לקרן. הפסקת ביטוח לתקופה שבין שלושה חודשים ועד 12 חודשים מחייבת צבירת תקופת אכשרה שאורכה כאורך ההפסקה בביטוח. הפסקת ביטוח העולה על 12 חודשים, מחייבת צבירת תקופת אכשרה כאילו מדובר במבוטח חדש.

ב. תקופת אכשרה

אכשרה רגילה - המבוטח צבר תקופת אכשרה של 12 חודשי ביטוח בקרן במשך תקופה של 24 חודשים לפני מועד הנכות או אירוע הפטירה, בהתאם לנסיבות העניין.
אכשרה למחלה קודמת - מבוטח נכה או מבוטח שנפטר, ואירוע הנכות או הפטירה הנו תוצאה ממחלה או תאונה שנגרמה לו לפני חודש ההצטרפות שלו, חייב בצבירת תקופת אכשרה של 36 חודשי ביטוח רצופים בקרן לפני מועד הנכות או מועד הפטירה.

ג. שמירת זכויות בהפסקת עבודה

מבוטח שהופסקו יחסי עובד-מעביד במקום העבודה בו היה מבוטח בקרן לאחרונה, יוכל להמשיך ביטוחו כפעיל בקרן באמצעות מעסיק חדש גם אם זה אינו מבטח את עובדיו בקרן, וכן כמבוטח פעיל עצמאי על פי הסכם בינו ובין הקרן, **ובתנאי שלא חלפו 24 חודשים** ממועד הפסקת התשלומים. עמית כאמור המבקש לשמור על זכויותיו רשאי לשלם דמי גמולים במעמד עצמאי. התשלום לקרן בשנה הראשונה מיום הפסקת העבודה לא יפחת משליש מדמי הגמולים שהועברו לקרן, עובר להפסקת העבודה ולאחר שנה לא יפחתו ממחצית מדמי הגמולים שהופקדו בקרן עובר להפסקת העבודה, קרן הפנסיה תתייחס לתשלומים אלה כאל חלקיות משרה, שלישי או חצי בהתאמה. אין במהלך זה כדי לפגוע בשכר המבוטח ובזכויות שנצברו עד מועד ההצטרפות להסדר זה. בעת חזרה לעבודה ומציאת מעסיק חדש, יהיה העמית רשאי להעביר לקרן דמי גמולים מלאים.

ד. משיכת כספים מן הקרן - ביטול הזכות לקצבה

משיכת כספים מהקרן בגין תקופת ביטוח העולה על 3 חודשים, מבטלת את הזכאות לקצבה מהקרן ומכל קרן פנסיה ותיקה אחרת שבהסדר, והמבוטח יהיה זכאי בגין זכויות

שצבר בקרנות ותיקות אחרות שבהסדר אך ורק למשיכת כספי הצבירה. החזר הכספים ייעשה לפי נוסחת ערכי פדיון המפורטת בתקנון הקרן. מבוטח שהחל לקבל קצבת זקנה מהקרן או שחלפו למעלה משישים ימים מחודש הזכאות הראשון שלו לקצבת זקנה או שישים ימים מהמועד בו נותקו יחסי עובד ומעביד בין המבוטח לבין המעביד האחרון שביטח אותו בקרן, לפי המועד המאוחר מביניהם, לא יהיה רשאי למשוך כספים שנצברו בחשבוננו בקרן .

6. דמי ניהול

מכל תשלום שתשלם הקרן (קצבה או תשלום חד-פעמי) ינוכו דמי ניהול בשיעור של 1.75%.

7. עדכון הקצבה (זקנה, נכות או שאירים)

הקצבה תעודכן בהתאם למדד המחירים לצרכן, בחודש בו עלה המדד ב-4.24% או יותר ביחס למדד החודש הקודם בו עודכנו הקצבאות, או בחלוף שנתיים ממועד העדכון הקודם לפי המוקדם.

8. חישוב הפנסיה בקרנות הפנסיה מקפת וקג"מ

קרנות הפנסיה מקפת וקג"מ מחשבות את המשכורת הקובעת רק בשיטת יחסי השכר על פני כל תקופת הביטוח (ראו חישוב שכר קובע בשיטת יחסי השכר לעיל).

9. חישוב הפנסיה בקרן הפנסיה גלעד-----השתנה לשיטת שכר המדרגות מסוף

2010-----לכן החומר לא מעודכן.....

גיל הזכאות לפנסיה בקרן גלעד לא שונה. גיל הזכאות לנשים הוא 60 ולגברים 65. השכר הקובע יחושב בשיטת 3 השנים האחרונות. שיעור ההפרשות לקרן:

תשלומי העובד	תשלומי המעביד	סה"כ התשלומים לפנסיה
5%	12.5%	17.5%

(ראו חישוב שכר קובע בשיטת 3 השנים האחרונות לעיל).

10. נספח - גיל קצבת זקנה

תאריך לידה (חודש ושנה)	גיל קצבה לאשה	תאריך הלידה (חודש ושנה)
עד מרס 1994	60	עד מרס 1939
אפריל 1944 עד אוגוסט 1944	60-4 חודשים	אפריל 1939 עד אוגוסט 1939
ספטמבר 1944 עד אפריל 1945	60-8 חודשים	ספטמבר 1939 עד אפריל 1940
מאי 1945 עד דצמבר 1945	61-4 חודשים	מאי 1940 עד דצמבר 1940
ינואר 1946 עד אוגוסט 1946	61-4 חודשים	ינואר 1941 עד אוגוסט 1941
ספטמבר 1946 עד אפריל 1947	61-8 חודשים	ספטמבר 1941 עד אפריל 1942
מאי 1947 עד דצמבר 1949	62	מאי 1942 ואילך
ינואר 1950 עד אוגוסט 1950	62-4 חודשים	
ספטמבר 1950 עד אפריל 1951	62-8 חודשים	
מאי 1951 עד דצמבר 1951	63	

		63 ו-4 חודשים	ינואר 1952 עד אוגוסט 1952
		63 ו-8 חודשים	ספטמבר 1952 עד אפריל 1953
		64	מאי 1953 ואילך

ג. קרנות הפנסיה החדשות

1. מבוא

קרנות הפנסיה הוותיקות נסגרו בסוף שנת 1994 בפני מצטרפים חדשים, כתוצאה מגירעון אקטוארי של הקרנות. גירעון זה סיכן את קיום הקרנות ויכולתן להמשיך ולשלם בעתיד. יצירת הגירעון נבעה מעלייה בתוחלת החיים של הפנסיונר ועלויות שכר גדולות ביחס לתשואות הקרן.

במקביל למניעת הצטרפות עמיתים חדשים, הופחתו גם הזכויות לעמיתים קיימים ("עמיתים ותיקים") בקרן, בשיעור של עד 30% הפחתה בזכויות הפנסיה. כל השינויים נעשו בחקיקה בכנסת. חקיקה זו גם בטלה את כל ההסכמים הייחודיים שהיו קיימים בין הקרנות לבין ארגונים שונים ובכללם ארגון המורים בבתי ה"ס העל-יסודיים ובמכללות. כל הזכויות מעוגנות בתקנון האחד.

הקרנות החדשות, כמו קרנות הפנסיה הוותיקות, שנסגרו בפני עמיתים חדשים (כאמור לעיל) בסוף שנת 1994, מבטחות את העמיתים בביטוח זקנה, נכות ושאיירים. שיטת צבירת הזכויות בקרנות החדשות שונה מזו הנהוגה בקרנות הוותיקות, והיא מבוססת בעיקר על צבירת כספים. ככל שצבירת הכספים בקרן תהיה גבוהה יותר, כך תגדל פנסיה הזקנה. קרנות הפנסיה החדשות נהנות מהבטחת תשואה של 30% מנכסיהן בשיעור של 4.86% (תנאים אלה גרועים יותר מתנאי הפנסיות הוותיקות). שאר הנכסים מושקעים בשוק החופשי כגון בורסה וכד'.

בהסכמי העבודה שנחתמו בין ארגון המורים לבין המדינה והבעלויות, נקבע כי המשקיעים ישלמו 12.5% (6.5% תגמולים ו-6% פיצויים) והמורים ישלמו 5% (תגמולים). בסך הכל 17.5%.

כל מורה רשאי להגדיל את חלקו לכדי 7% באמצעות הודעה למעסיק, ובכך להגדיל את הזכויות הנצברות בקרן.

* בעקבות פסק דין שניתן בתביעת ארגון המורים נגד משרד החינוך, משרד האוצר והשלטון המקומי, הוחלט להפחית את תשלומי המורה מ-5.5% ל-5%. עקב כך השתפרה הכנסתו הפנויה של המורה ב-0.5% לחודש. בו בזמן תשלומי המעסיק עלו מ-12% ל-12.5%.

זאת בנוסף על תוספת שכר של 1% למורים המבוטחים בפנסיה החדשה. סך התוספת = 1.5%. למעשה תוספת זו זהה לתוספת שקיבלו המורים המבוטחים בפנסיה הוותיקה.

* גם המורים המבוטחים בפנסיה החדשה זכאים לתשלומים רטרואקטיביים, עבור כל תשלומי היתר, מינואר 2004.

קרן הפנסיה החדשה רשאית לקבל דמי גמולים שלא יעלו על 20.5% מפעמיים השכר הממוצע במשק. דהיינו, 3,250.48 לחודש (השכר הממוצע במשק לשנת 2009 עמד על סך 7,928 ש"ח). מי ששכרו עולה על התקרה האמורה, יופנו דמי הגמולים לקרן פנסיה כללית או לאפיק ביטוח אחר (ביטוח מנהלים או קופת גמל).

2. מסלולי החיסכון

הקרנות החדשות מציעות לעמיתים מספר מסלולים/תוכניות ביטוח הניתנות להתאמה בהתאם להעדפותיו, מצבו האישי, המשפחתי וכדומה של המבוטח. ניתן לעבור מתוכנית לתוכנית בכל עת בהתאם לצרכי העמית.

להלן מספר מסלולים המוצעים על ידי הקרנות:

- א. **מסלול כללי** - מסלול מאוזן בו סכום הפנסיה החודשית, במקרה נכות או מוות, שווה בקירוב לסכום תשלום פנסיית הזקנה הצפויה.
- ב. **מסלול עתיר ביטוח** - מסלול בו פנסיית השאירים או הנכות גבוהה מהמוצע במסלול הכללי אך פנסיית הזקנה קטנה בהתאם.
- ג. **מסלול עתיר חיסכון** - מסלול בו פנסיית הזקנה גבוהה מהמוצע במסלול הכללי אך פנסיית הנכות והשאירים קטנה, בהתאם.
- ד. **מסלול נכות מוגברת** - מסלול בו פנסיית הנכות גבוהה מהמוצע במסלול הכללי אך פנסיית שאירים ופנסיית זקנה קטנות, בהתאם.
- ה. **מסלול שאירים מוגבר** - מסלול בו פנסיית שאירים גבוהה מהמוצע במסלול הכללי, אך פנסיית הנכות ופנסיית הזקנה קטנות, בהתאם.
- הערה:** לגבי המסלול הרצוי, כדאי להתייעץ עם אנשי הקרן, בעיקר בעקבות שינויים אישיים ומשפחתיים.

3. פנסיה מוקדמת

- פרישה מוקדמת מהקרנות החדשות על פי ההסדרים החדשים שנחתמו בין ארגון המורים לבין משרד האוצר, בנובמבר 2008, זהה בתהליך הפרישה המוקדמת מקרן ותיקה) ראו סעיף פרישה מוקדמת מקרנות הפנסיה הוותיקות.)
- * בעקבות ההסדרים החדשים יש באפשרותו של מורה לפרוש פרישה מוקדמת מקרן פנסיה חדשה ולקבל בו-זמנית גם את זכויותיו שנצברו קודם לכן בקרן פנסיה ותיקה.
- פנסיית גיל** - עמית יהיה זכאי לבקש מהקרן פנסיית זקנה מיום שמלאו לו 60 שנה.

א. כיצד תחושב פנסיית הזקנה?

- עם הגיעו של העמית לגיל פרישה תחושב עבורו קצבה שתשולם למשך כל ימי חייו באמצעות חלוקה של הסכום שנצבר עבורו במספר המייצג את יתרת תוחלת חייו (במונחים חודשיים). למשל - המקדם של עמיתה הפורשת בגיל 60 מניח תוחלת חיים של 210 חודשים. ולכן אם צברה בקרן סך של 800,000 ש"ח, כי אז הקצבה החודשית הצפויה היא כ-4,000 ש"ח.
- המקדם של עמיתה המצטרפת היום לקרן, בגיל 25, פורשת בגיל 64 ובעלת שכר חודשי של 6,000 ש"ח וגידול שכר ריאלי של 2% לשנה, מניח תוחלת של 205 חודשים. בגיל הפרישה יתרתה הצבורה תעמוד על 1,293,860 ש"ח. לכן, תקבל קצבה חודשית בגובה של 6,300 ש"ח.
- הדוגמאות מתייחסות לעמיתה נשואה, ושיעור הפנסיה לבן זוגה האלמן של פנסיונרית הנו 60%.
- יש לציין שבפנסיות החדשות קיימים הרבה מאוד מסלולים שונים לבחירה כפי שפורטו לעיל. שינויים כאלו הם פועל יוצא משינוי במצבו האישי של העמית. ככל שישנה העמית את המסלולים במהלך שנות החיסכון, כך תשתנה גם הקצבה העתידית. עובדה המקשה לעתים על תחזית הצבירה לגיל הפרישה.
- למשל: עמית רווק יכול להדגיל את הרכב החיסכון כי איננו זקוק לפנסיית שאירים. גם עמית צעיר נשוי שאשתו עובדת אך טרם נולדו להם ילדים, צריך לשקול האם כדאי לו להשקיע חלק גדול מתשלומיו לרכישת ביטוח שאירוי, או האם כדאי לו בגיל צעיר לבקש מסלול השקעה מסוכן יותר (מנייתי) על מנת לזכות בתשואות גדולות יותר או לבקש בגיל מתקדם יותר אך ורק השקעות סולידיות.

ב. פנסיית נכות

קרן פנסיה מעניקה קצבת נכות לעמית שאיבד את כושר עבודתו מעבר לתקופה של 90 יום לפחות, בין אם הנכות מלאה או חלקית (אך לא פחות מ-25%), זמנית או לצמיתות. קצבת הנכות לא תעלה על סך 75% מהשכר המבוטח והיא תשולם בתום 60 ימי המתנה מקרות האירוע.

קרן הפנסיה אינה מכסה מקרה של אובדן כושר עבודה אשר אירע כתוצאה מתאונת עבודה. במקרה זה, כאשר העובד זכאי לתשלומים מהביטוח הלאומי, קרן הפנסיה תשלם את תשלומי הביטוח הלאומי עד לתקרה שלא תעלה על הפנסיה שהיתה משולמת לו אילו האירוע היה מזכה אותו בקצבה על פי תקנותיה. עמית בקרן פנסיה חדשה יהיה זכאי לפיצוי במקרה של אובדן כושר עבודה אם יעמוד בהגדרה" אינו מסוגל לעבוד בעבודתו או בכל עבודה אחרת המתאימה לו לפי השכלתו, הכשרתו וניסיונו". הגדרה זו נחותה בהשוואה לאפשרויות הקיימות בחברות ביטוח, שבהן ניתן לרכוש כיסוי לאובדן כושר עבודה מקצועי, והמבוטח נבחן ביכולתו לעבוד בעבודה בה עסק בטרם נפגע, ללא כל קשר לאפשרויות תעסוקה אחרות (ראו בהמשך: "ההסדר המיוחד של חברי ארגון המורים ב"מבטחים החדשה" בדבר ביטוח למקרה של אובדן כושר עבודה מקצועי למורים.)"

בהצטרפות קבוצתית, קרנות הפנסיה אינן מבצעות חיתום רפואי בטרם קבלת העמית לביטוח, אך הן כוללות בתקנון סעיף הקובע שעמית שהצטרף לקרן הפנסיה עם מחלה קודמת, נדרש לתקופת אכשרה של 60 חודשים בטרם תוכר זכאותו לאובדן כושר עבודה בגין מחלה זו. מצד אחר, קיימות קרנות אחדות המבצעות חיתום רפואי, בטרם יינתן האישור לקבלת העמית לביטוח, ורק על פי הממצאים הרפואיים מאושרת קבלת העמית.

ועדה רפואית - בסמכות הוועדה הרפואית של הקרן לקבוע את נכות העמית ושיעור הנכות. הוועדה מונה שני רופאים תעסוקתיים. **זכותו של העמית לקבוע כי אחד הרופאים בוועדה ימונה מטעמו.**

ג. פנסיית שאירים

עמית שנפטר והותיר אחריו שאירים - זכאים השאירים לקצבה כמפורט להלן:
בן/ת זוג - קצבה למשך כל ימי חייהם, ילדים - קצבה עד הגיעם לגיל 21, ילד מוגבל למשך כל ימי חייו, הורה נתמך - למשך כל ימי חייו.
פנסיית שאירים משולמת בשל אירוע פטירה מכל סיבה שהיא (פרט להתאבדות במהלך השנה הראשונה), הפנסיה תחושב כשיעור מהמשכורת הקובעת בהתאם למסלול בו בחר העמית. היקף פנסיית השאירים לא יעלה על 100% מהשכר המבוטח.

ד. מושגים

חיתום רפואי - מצב בו המבוטח נדרש למלא הצהרת בריאות וחברת הביטוח רשאית שלא לקבל את המבוטח או לבצע החרגות.

שכר קובע - השכר הקובע לחישוב פנסיית נכות ופנסיית שאירים הוא, השכר המבוטח בשלושת החודשים או שנים-עשר החודשים (הגבוה מביניהם) (לפני האירוע המזכה).

שמירת זכויות - בהפסקת עבודה נשמרות זכויות למקרה פטירה ונכות למשך 5 חודשים ללא תשלום. תקופה זו מכונה "אורכת ביטוח". "עמית"י הקרנות החדשות רשאים לשמור על כיסויים אלה למשך 24 חודשים ממועד הפסקת עבודה וזאת בתשלום מופחת. חברי ארגון המורים הנמצאים בחל"ת או בהפסקת עבודה רשאים לשלם סכום שלא יפחת מ-350 ש"ח לחודש. בתמורה יישמרו הכיסויים הביטוחיים, ובנוסף לא תגבה הקרן דמי ניהול מהצבירה. **ראו בהמשך סעיף "הגדלת החיסכון הפנסיוני לחברי ארגון המורים."**

דמי ניהול - קרנות הפנסיה החדשות רשאיות לגבות דמי ניהול בשיעור של עד 6% מהתשלומים השוטפים ועוד עד 0.5% מהסכום הצבור. למרות האמור בסעיף זה, ההסדר המיוחד עם ארגון המורים מפחית את דמי הניהול כמפורט בסעיף הבא.

4. ההסדר המיוחד של חברי ארגון המורים ב"מבטחים החדשה".

ההסדר הייחודי שגיבש ארגון המורים עם הנהלת "מבטחים", מתמקד בשני נושאים: ביטוח אובדן כושר עבודה מקצועי והגדלת החיסכון הפנסיוני, על ידי הפחתת דמי הניהול.

א. ביטוח למקרה של אובדן כושר עבודה מקצועי - שיפור משמעותי במערך הביטוחי של ארגון המורים בשים לב לצרכים המיוחדים של המורים. למה הכוונה? הוראות האוצר בנוגע להגדרת אי כושר בקרן הפנסיה קובעות כי מבוטח יוכר כמי שמצוי באי-כושר אם איבד את כושרו לעסוק בעיסוק בו עסק בעת התרחשות האירוע **או בעיסוק הולם אחר**. החשש הברור הוא כי חברי ארגון המורים שלא יוכלו לעסוק עוד בהוראה, יופנו על ידי הוועדות הרפואיות של קרן הפנסיה לעבודות שונות שיוגדרו כהולמות בעיני רופאי הוועדות הרפואיות.

לשם כך רוכשת חברת הניהול של "מבטחים החדשה", על חשבונה, השלמה ביטוחית לחברי ארגון המורים. ההשלמה הביטוחית נרכשת מחברת ביטוח באופן שיבטיח כי במקרה של אי-הכרה של קרן פנסיה באירוע נכות, תופנה התביעה באופן אוטומטי להמשך טיפול בחברת הביטוח.

הכיסוי הביטוחי המיוחד כולל מקרים של צרידות, בעיות גב ובעיות תפקוד אחרות שעלולות למנוע מעובד ההוראה את היכולת להמשיך לעסוק בעבודתו כמורה.

ב. הגדלת החיסכון הפנסיוני

הגדלה מרבית של החיסכון המצטבר לגיל פרישה, בדגש על יציבות חיסכון בקרן הפנסיה כמאפיין של אוכלוסיית עובדי הוראה. הטבה זו באה לידי ביטוי בהנחה בשיעור 100% שמעניקה חברת הניהול בנוגע לדמי הניהול מן הצבירה השנתית. קרן הפנסיה לא גובה דמי ניהול מהצבירה, כמקובל לגבי אחרים שאינם חברי ארגון המורים. בני משפחה מדרגה ראשונה של מורים חברי ארגון המורים (הורים, ילדים, בני זוג ואחים) המצטרפים לקרן הפנסיה "מבטחים החדשה", זכאים להנחה הניתנת לחברי הארגון. דוגמה: פנסיית הזקנה הצפויה והיתרה הצבורה הצפויה לגיל הפרישה, עבור חברת ארגון המורים, המצטרפת לקרן בגיל 30, בעלת שכר של 5,000 ש"ח ושיעור הפרשות של 17.5%:

הנחות יסוד לחישוב

גיל פרישה - 64
גידול שכר ריאלי - 2% בשנה
מצב משפחתי - נשואה
שיעור פנסיית זקנה לאלמן של פנסיונרית 60% - מסלול ביטוח כללי

פנסיית זקנה צפויה	יתרה צבורה צפויה בגיל פרישה	
3,930	805,200	ערכים צפויים עבור עמיתה ללא הטבה (פנסיית בסיס)
4,300 (שיעור גידול של כ-10% מפנסיית הבסיס)	886,400	ערכים צפויים עבור חברת ארגון המורים הנהנית מההטבה הייחודית של חברי ארגון המורים ב"מבטחים החדשה".

		(אי גבייה של מחצית האחוז מהצבירה)
4,730 שיעור גידול של כ-20% מפנסיית הבסיס)	969,130	ערכים צפויים עבור חברת ארגון המורים הנהנית מההטבה של אי-גביית דמי ניהול מהצבירה ובנוסף מגדילה את שיעור ההפקדות שלה לקרן ל-7%